

se utegne z jajci pa maslom vred cvreti, kar vsaka gospodinja vé; mlade kali bezgove mešajo po nekterih krajih med špinačo, ter jih uživajo tako. Iz jagod napravljajo juhe in merzle jedila, katerim dodajajo še malo začimbe. Iz jagod iztlačeni sok je dober pa nedolžen pomoglej, da ž njim vina rudečijo ljudje. Kaj, celó prijetno vinu podobno pijačo pa tudi dobro žganje znajo nekteri iz bezgovih jagod napravljati.

Zavolj takih imenitnih lastnost je tedaj bezeg vreden, da bi ga ljudje po kmetih bolj cenili; tudi da bi nekoliko gledali na-nj, in redili ga umetno, ker pohlevno drevesice ne potrebuje velike skerbí, pa vendar že mali trud stoterno povrača. J. Š.

Gospodarska starica.

Kako oistro je bilo nekđaj prepovedano, vino mešati s takimi pridajki, da se vino bolj okusno nareja, zraven pa je zdravju škodljivo, vidimo iz tega, da še pred 400 leti so v Tirolih vsacega tacega mešavca na germadi sožgali. V starih kronikah se bere od več tacih, ki so zapadli ti ojstri kazni.

Pristavek k spisu „Slovenščina v starem času“.

(Konec.)

2. Hrib „Cetius“.

Da jez iščem hrib Cetius v sredi, ne pa na severni meji kranjske zemlje, na to me pelje lega Emone, kakor jo piše Ptolemej: Med Italijo pa, pod Norikom spet panonsko mesto Emona (Inter Italiam vero, sub Norico, Pannoniae iterum civitas Emona. Ptolem. Geogr. libr. II. cap. 15.); še bolj pa, kakor piše Zosim: Pri emonskem mestu, ktero stoji med koncom Panonije in med Norikom (apud Emonam oppidum, quod inter Pannoniam supremam et Noricum situm est. Zosim. libr. V. c. 29.) Ako je namreč Emona prav na koncu Panonije, hrib „Cetius“ ne more biti deleč od nje. Dalje Ptolemej zaznamuje zemljopisno lego za hrib Cetius s stopnjo 36° — daljave in 45° 20' širjave (L. c. libr. II. c. 14.), za Emono pa ravno tako 36° — in 45° 20' ali po drugi izdaji 36° 30' in 45° 20' (L. c. libr. II. c. 15.), kjer je tedaj stopnja širjave ravno tista, in bolj verjetno tudi stopnja daljave. Po takih dokazih je meja Panonije in Norika gotovo pred v sredi Kranjske poleg Save, kakor pa na meji v koroških hribih iskati; in ako nekaj prostora ni ravno Sava mejila, so to delali hribje nad Savo. V tisti meri pa res so hribje čemšeniški, nekoliko nižje Sveta gora, bolj proti zahodu Čišelj nad Moravčami, in Ajdovšina nad Dolom; Čemšenik in Čišelj ste imeni s koreniko cel soglasne, Sveta gora je sicer sedanji romarsk kraj, pa je utegovala tudi nekđaj že kaj posebnega pomena imeti, in Ajdovšina že po glasu kaže na staro basnovérstvo. Gosp. Terstenjakova opomba v 26. listu „Novic“ se tedaj pa takem še bolj poterjuje.

3. Ostanjki starega slovenskega basnovérstva.

V razlaganju starega slovenskega basnovérstva sem omenil marsikteri sled in spomin od tistega, kateri se je še dandanašnji čas obranil, in sicer še v nekterih rečéh, ktere se zdaj na keršansko stran obračajo, na priliko, koleda, kres. Ne mislim sicer, da bi mi kak pameten človek to v to plat razlagal, kakor da bi jez od kacíh svetih reči premalo prav govoril; vendar se mi zdí potrebno, nekaj za pravega razumka voljo pristaviti. Nekaj posebnega je to, da keršanski sveti in praznični časi močno z nekdanjimi paganskimi (ajdovskimi) skupaj zadevajo, na primer, Božič na obhajanje zime ali na koledo, Velikanoč in sledeči godovi na obhajanje spomladi, na stavo mlajev; nar imenitneje keršanske skrivnosti so se namreč večidel v takih časih godile, kateri so jim uteg-

nili v podobo in priliko služiti. Rojstvo božjega Zveličarja, ktero je imelo pregnati duhovno temo in revo človeškega rodú, se je zgodilo takrat, ko je zima svoje dolge noči in svoj mraz in svojo oterpnost zbrala; vstajenje njegovo je nastopilo takrat, ko je spomlad zemljo obudila, in je vse na novo oživelo. To je bila voditev božje previdnosti; spomini malikov so se po tem veliko ložje pregnali, ko so oznanovavci sv. evangelija ravno na njih mesto resnične keršanske spomine postaviti zamogli; in to so tudi storili, kolikorkrat se je zamoglo brez oskrumbe svete vére zgoditi. Tako je zdaj koleda z Božičem sklenjena; pirhi, znamenje sveta, ki se prerodí v spomladi, so nam zdaj rudeči, znamenje zemlje s kervjo Odrešenikovo oprane; mlaji se stavijo v čast Gospodovo o svetem Telesu; kres zdaj gori v čast Kerstniku, kateri je prišel oznanovat prihod prave luči, pravega duhovnega sonca Kristusa. Nekatere nedolžne reči so se pustile otrokom v igračo, kot žaganje pehtre babe, ali njeno metanje v vodo, znamenje odhoda žalostne zime; ali pa Martinova kaša pri pastirjih, znamenje konca poletja (jeseni namreč stari niso vselej posebej šteli, temuč so jo med poletje in zimo delili). Kar je pa keršanskemu duhu celó nasprotnega, to je keršanska cerkev vedno čertila in odganjala, na primer, Kurentove ali Pustne norije, Bahove godišča. Hicinger.

Kratkočasno berilo.

Nori pa muhasti Janž.

(Konec.)

Potem Martin spet naglo v klet letí, da bi še bolj skril tatvino. Martin to komaj zverši, kar se dva gospoda s sodnijskim hlapcom v koči oglasita in Janža po Martinu vprašata. Martin priteče. Dajte nam — se mu velí — vse kote svoje hiše viditi. Martin gré in kaže. Vsi koti so iztaknjeni bili, vse je bilo preverženo, ali od krave ni sledú ne tirú. „Nič ne dé — pravi višji sodnijskih mož, in ukaže Martina prijeti in ga peljati k sodníi.

Pri sodnijskem izpraševanju je Martin tatvino do kraja tajil, Janž pa vse od konca do kraja povedal, kar so tudi vse do čineza zapisali v sodnijski zapisnik.

Odmenjeni dan, da bi sodnija Martina in Janža zavolj kravje tatvine vsprot postavila, da bi drugi drugemu v oči govorila, je napočil, in sodnijski hlapec Martina in Janža iz zapora v pisarnico tira. V tem hipu stopi neka gospa v vežo in vpraša sodnijskega hlapca; ali bi sméla z gospod oskerbom par besedic kramljati. Hlapec ji brez ovinkov vrata odpre ter ji v pisarnico velí.

Ko se med tem sodnijski hlapec nekoliko okrog oprezuje, Janž priliko dobí, seže v žepek, izvleče košček popirja ven in zapiše: „Martine! le možko in stanovitno se obnašaj. Tvoj brat Janž.“ Ta listek Janž skrivaj Martinu vtakne. Martin prebere in spravi, da nihče ne spazi, kaj se je zgodilo.

Čez malo časa gospa spet iz pisarnice pride, in prostor za Martina in Janža stori. Pisatelj zdaj vrata odpre, in pomiga sodnijskemu hlapcu jetnika v pisarno peljati.

Nar prvi pride Martin na versto. Sodnik ga na vse strani vprašuje in pestí, ali Martin je, ko sinja skala nepremakljiv, in noče od vkradene krave kar čerhe vediti. Ko so gospodje Martina do konca in kraja, pa brez vsega vspeha preiskavali, je prišel zdaj Janž na rešeto.

Gospod sodnik zdaj Janža, ki je že pri poprejšni preiskavi vse natanko povedal, lepo in prijazno opominja, da naj le vse lepo in poversti pové, ker njemu se tako nič hudega zgodilo ne bo. Janž tedaj takole prične: Eno noč, ko sem prav terdo in sladko spal, me Martin tako grozno v bok jékne, da se hipoma zbudim, in še danes me ta stran boli. „Kaj mi češ — dém — kam zdaj, ko je noč? Jest mi ne daš, pa tudi mi spati ne privošiš.“ Martin pravi: „naglo se odpravi, če nočeš kaj skupiti.“ Martin, pripe-
ljaje me do grajšinskih hlevnih vrat, mi šibo v roko podá